herpy

ŻÓŁWIE LĄDOWE I WODNE

Żółw wężoszyjny

Chelodina longicollis

Chelodina longicollis to średniej wielkości, mięsożerny żółw słodkowodny z południowo-wschodniej Australii. Szyja jest tak długa, że osiąga około 60 % długości pancerza, a zwierzę chwyta zdobycz błyskawicznym wypadem z dna. Samice dorastają do 28 cm. Gatunek wymaga dużego, głębokiego i czystego zbiornika z miejscem do wygrzewania i jest zwierzęciem do obserwowania, a nie do brania na ręce.

Rodzina: Chelidae Nazwa angielska: Eastern Snake-necked Turtle Dawna nazwa: *Chelodina novaehollandiae*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**18-28 cm** długość całkowita z ogonem
Waga	**450-820 g**
Długość życia	**30-50 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Półwodny**
Środowisko	**Mokradła i lasy i łąki strefy umiarkowanej**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**150 × 75 × 65 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**22-26 °C**
Miejsce wygrzewania	**30-34 °C**
Temperatura w nocy	**18-22 °C**
Wilgotność	**50-80%**
Woda	**Akwaterrarium** głębokość 35-40 cm
Temperatura wody	**22-25 °C**
UVB	**Niezbędne** Strefa Fergusona 2
Pokarm	**Owady, kręgowce i dżdżownice i ślimaki**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**84-144 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**6-24 jaj**
Zniesienia w roku	**1-3**
Inkubacja	**110-185 dni** przy 26-30 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Niepoddany ocenie (NE)**

O gatunku

Chelodina longicollis to żółw bokoszyjny (Pleurodira). Nie wciąga głowy prosto do tyłu, lecz zgina szyję w bok pod krawędź pancerza. Karapaks jest szeroki i płaski, z bruzdą wzdłuż środka, która z wiekiem się pogłębia, a jego barwa waha się od czarnej do jasnobrązowej; plastron jest kremowy do żółtego z czarnymi szwami. Szyja jest długa i wąska, od góry szara do czarnej, od spodu kremowa, pokryta drobnymi, spiczastymi guzkami. Głowa jest wąska i spiczasta. Młode osobniki są czarne do ciemnoszarych, z pomarańczowym paskiem wzdłuż każdego boku szyi i szczęki oraz pomarańczowymi plamami na plastronie.

Wszystkie wymiary w tekście dotyczą długości pancerza. Samice są większe i mają głębsze ciało niż samce, a także krótszy, grubszy ogon. Samce mają dłuższy ogon i lekko wklęsły plastron. Różnice są niewielkie, więc u młodych osobników płeć trudno rozpoznać. Samice dorastają do 28 cm, a samce do 25 cm; na obszarach ubogich w pokarm zwierzęta są mniejsze, samice osiągają około 22 cm, a samce około 19 cm. Dorosłe osobniki ważą 450-820 g.

Gatunek ma gruczoły zapachowe i wydziela żółtą, cuchnącą ciecz, gdy czuje się zagrożony. U młodych dzieje się to przy najlżejszym dotyku, a u dorosłych słabnie, gdy zwierzę przyzwyczai się do opiekuna. Zwierzę może też kłapać w obronie. To zwierzę do obserwowania, a nie do brania na ręce.

Ten żółw swobodnie krzyżuje się z *Chelodina canni* i *Chelodina rugosa* tam, gdzie ich zasięgi się stykają. W handlu łatwo go pomylić ze znacznie większym *Chelodina expansa*, który osiąga około 40 cm i wymaga dużo większego zbiornika.

Występowanie i środowisko

Chelodina longicollis występuje w południowo-wschodniej Australii: od Port Lincoln na Półwyspie Eyre'a w Australii Południowej przez Wiktorię i Nową Południową Walię oraz wzdłuż rzek przybrzeżnych Queenslandu na północ aż po zlewnię rzeki Fitzroy. Gatunek występuje w całym dorzeczu Murray-Darling, a na zachód od Wielkich Gór Wododziałowych sięga na północ do rzeki Burdekin. Populacje na wyspach Cieśniny Bassa na północ od Tasmanii są introdukowane, a introdukowane osobniki występują także na Tasmanii oraz w okolicach Perth i Albany w południowo-zachodniej Australii.

Gatunek jest pospolity w całym swoim zasięgu. Największe zagrożenia to lisy zjadające jaja, ruch drogowy, susze i zmiany na terenach podmokłych.

> **Naturalny zasięg:** Australia.

ŚRODOWISKO

Chelodina longicollis występuje w wielu rodzajach wód słodkich: na bagnach, w jeziorach, starorzeczach, stawach na farmach i wolno płynących, zarośniętych ciekach, ale także w szybciej płynącej wodzie i w wodzie słonawej. Najliczniejszy jest na płytkich, okresowych terenach podmokłych bez ryb i innych żółwi. Zwierzę spędza większość czasu na dnie i wygrzewa się tylko niewiele.

Gatunek wędruje lądem, nawet kilka kilometrów, między zbiornikami wodnymi, zwłaszcza podczas deszczu. Gdy zbiornik wysycha, zwierzę zakopuje się w ściółce pod drzewami lub szuka stałej wody i może trwać w spoczynku (estywacji), dopóki nie wrócą deszcze. Klimat jest umiarkowany. Gatunek jest aktywny i żeruje w niższych temperaturach niż inne australijskie żółwie, dlatego sięga dalej na południe i wyżej niż one. Na wyżynach Nowej Południowej Walii może zimować pod lodem.

Pokarmem jest wszystko, co da się złapać w wodzie: larwy owadów, robaki, kijanki, żaby, małe ryby, skorupiaki, mięczaki i plankton, a także padlina. Zdobycz jest chwytana z zasadzki: szyja wyrzucana jest do przodu, pysk się otwiera, a zdobycz zostaje wessana.

Czytaj więcej: Odchów kijanek

Hodowla

TERRARIUM

Trzymaj *Chelodina longicollis* w akwarium lub zbiorniku, a nie w zwykłym terrarium. Gatunek jest pływakiem żyjącym przy dnie i bardziej niż miejsca do wygrzewania potrzebuje głębokości. Zbiornik musi mieć długość co najmniej pięciokrotnie większą niż długość pancerza i szerokość równą połowie długości, a część lądowa wlicza się w powierzchnię dna. Wymiary podane w ramce, 150 × 75 × 65 cm, to minimum dla jednej dorosłej samicy; dają część wodną 110 × 75 cm z około 330 litrami przy 40 cm wody oraz miejsce na wysepkę do wygrzewania. Samiec o długości 18-20 cm poradzi sobie w zbiorniku 100 × 50 cm.

Woda musi być co najmniej dwa razy głębsza niż pancerz jest szeroki: 35-40 cm dla dorosłej samicy i około 30 cm dla samca. Młode trzyma się w wodzie o głębokości mniej więcej równej długości pancerza, z łatwym dostępem do powierzchni. Długi, niski zbiornik sprawdza się lepiej niż wysoki i wąski.

Miejsce do wygrzewania musi być na tyle duże, żeby zwierzę mogło całkowicie wyjść z wody i całkowicie wyschnąć, np. pływająca wysepka lub skośny brzeg, i znajdować się pod lampą grzewczą i lampą UVB. Dno może być gołe, co najłatwiej utrzymać w czystości. Jeśli chcesz zastosować podłoże, użyj dużych, gładkich otoczaków rzecznych; żwir, drobne kamyki i

piasek zbierają zanieczyszczenia. Zapewnij kryjówki w postaci korzeni, dużych kamieni i roślin, ponieważ gatunek potrzebuje osłony. Kryjówki i rośliny nie mogą mieć krawędzi ani otworów, w których zwierzę mogłoby utknąć.

Wydajna filtracja jest konieczna, bo gatunek je, nie oszczędzając na bałaganie. Użyj zewnętrznego filtra kubełkowego przeznaczonego do co najmniej dwukrotnie większej objętości wody niż pojemność zbiornika. Zbiornik musi być zabezpieczony przed ucieczką, bo gatunek wspina się i wędruje.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

TEMPERATURA

Woda powinna mieć 22-25 °C. Temperaturę utrzymuje się grzałką sterowaną termostatem, a pomiary wykonuje się zarówno w wodzie, jak i nad nią. Poniżej 20 °C zwierzę staje się ospałe i przestaje jeść, a zbyt zimna woda lub nagłe zmiany prowadzą do infekcji dróg oddechowych.

Miejsce do wygrzewania powinno mieć 30-34 °C. Powietrze w pomieszczeniu powinno mieć 22-26 °C w dzień, a w nocy może spadać do 18-22 °C. Młodym najlepiej służy cieplejszy koniec zakresu temperatury wody. Na noc lampy się wyłącza.

Kontrolowane zimowanie nie jest konieczne. Zwierzęta trzymane w domu są najzdrowsze, gdy temperatura jest taka sama przez cały rok. Jeśli zwierzę długo przebywa w ciemnym kącie poza wodą, coś jest nie tak z wodą lub temperaturą.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotnością dla tego żółwia jest woda, więc wilgotność powietrza nie ma decydującego znaczenia; 50-80 % w pomieszczeniu wystarcza. Najważniejsza jest czysta woda. Co tydzień wymieniaj od mniej więcej jednej czwartej do jednej trzeciej wody i usuwaj resztki pokarmu po posiłku. Karmienie w osobnym pojemniku pozwala utrzymać główny zbiornik w większej czystości. Przy dolewaniu świeżej wody używaj uzdatniacza usuwającego chlor.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

WODA I JAKOŚĆ WODY

Woda jest miejscem życia zwierzęcia. Dla dorosłych osobników powinna mieć 35-40 cm głębokości (co najmniej dwa razy tyle, ile wynosi szerokość pancerza), być dobrze natleniona, czysta i mieć 22-25 °C. Filtr musi oczyszczać wodę zarówno mechanicznie, jak i biologicznie, a czyści się go w wodzie ze zbiornika, nie w wodzie z kranu, aby zachować bakterie. Filtry podżwirowe i małe filtry wewnętrzne nie wystarczą dla dorosłego zwierzęcia. Cały sprzęt elektryczny przy wodzie musi być podłączony przez wyłącznik różnicowoprądowy.

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny w dzień i do zdrowia kości potrzebuje światła UV. Spędza na miejscu do wygrzewania mniej czasu niż *Trachemys scripta*, ale UVB jest nadal konieczne. Strefa Fergusona 2 to szacunek oparty na tym zachowaniu; strefa nie została udokumentowana dla tego gatunku. Nad miejscem do wygrzewania zamontuj świetlówkę UVB przeznaczoną dla gadów, a obok białe światło grzewcze, i wymieniaj świetlówkę zgodnie z zaleceniami producenta, co najmniej raz w roku. Szkło i plastik zatrzymują UVB, więc nic nie może znajdować się między lampą a zwierzęciem.

Światło powinno być włączone co najmniej 12 godzin na dobę. Latem zwierzę może korzystać z niefiltrowanego słońca na zewnątrz w płytkiej wodzie, ale nigdy bez nadzoru, bo może się przegrzać.

ŻYWIENIE

Chelodina longicollis jest mięsożerny. Pokarm musi być zwierzęcy i urozmaicony: dżdżownice, ochotka i rureczniki, świerszcze i inne owady, małe ryby, takie jak gupiki, krewetki, kryl, małże i ślimaki. Większe osobniki mogą od czasu do czasu dostać rozmrożoną mysz oseska jako przysmak, najwyżej raz w miesiącu. Pokarm morski należy opłukać i namoczyć przez co najmniej godzinę.

Można spróbować granulatu dla mięsożernych żółwi wodnych, ale wiele zwierząt go nie przyjmuje, więc żywienie nie powinno się na nim opierać. Pokarm jest ubogi w wapń, dlatego dwa razy w tygodniu posypuj go wapniem, a co tydzień podawaj preparat multiwitaminowy z witaminą A. Niedobór witaminy A powoduje obrzęk oczu i brak apetytu.

Młode karmi się codziennie, a podrośnięte osobniki co drugi dzień. Dorosłe karmi się dwa razy w tygodniu. Jeden posiłek ma mniej więcej wielkość głowy zwierzęcia; resztki pokarmu usuwa się po kilku godzinach. Gatunek je w wodzie.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Chelodina longicollis to zwierzę do obserwowania. Nie jest towarzyski i w naturze żyje samotnie, a w zbiorniku między dwoma osobnikami często dochodzi do walk, ponieważ dominujący rośnie szybciej. Dlatego trzymaj jedno zwierzę.

Zaniepokojone zwierzę chowa się i wydziela piżmo. Trzymaj palce z dala od wody podczas karmienia, bo szyja wystrzeliwuje do przodu w ułamku sekundy. Jeśli musisz podnieść zwierzę, chwyć pancerz obiema rękami od tyłu i trzymaj palce z dala od głowy. Myj ręce przed i po. Dzieci poniżej piątego roku życia nie powinny brać zwierzęcia na ręce.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce osiągają dojrzałość płciową po 7-8 latach, a samice po 10-12 latach. Samce są mniejsze w momencie osiągnięcia dojrzałości: 14-19 cm wobec 17-21 cm u samic, zależnie od populacji. Płeć rozpoznaje się po ogonie, który jest dłuższy u samca, oraz po lekko wklęsłym plastronie samca.

GODY I KOPULACJA

Kopulacja odbywa się w wodzie podczas australijskiej wiosny, najczęściej we wrześniu. Samiec kiwa głową, szybko płynie za samicą i układa się na niej plastronem do jej karapaksu. Samica może się wyrwać, ale samiec rzadko się poddaje. Zapewnij samicy przestrzeń i kryjówki, a jeśli samiec jest zbyt natarczywy, rozdziel zwierzęta.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa 6-24 jaja o twardej skorupce i wydłużonym kształcie, średnio około 14. Jaja mają około 30 mm długości i 20 mm szerokości oraz ważą 6-7 g. Składanie jaj przypada na październik-styczeń (australijska wiosna i początek lata), a możliwe są do trzech zniesień w roku; ich liczba zależy od tego, ile pokarmu miała samica. Samica chętnie oddala się kilkaset metrów od wody, by znaleźć wyżej położone miejsce, zmiękcza ziemię płynem z kloaki i kopie tylnymi nogami. Zapewnij samicy w części lądowej skrzynkę z wilgotną ziemią z domieszką piasku lub gliny.

INKUBACJA

Inkubacja trwa 110-185 dni, zwykle 120-150. Płeć nie zależy od temperatury. Zarodek może w trakcie rozwoju wejść w stan spoczynku, dlatego czas inkubacji bardzo się waha. Temperatura inkubacji nie została udokumentowana dla tego gatunku; 26-30 °C to szacunek, a w cieplejszym końcu zakresu jaja rozwijają się szybciej. Użyj wilgotnego, ale nie mokrego podłoża i nie obracaj jaj. Młode po wykluciu mają około 3 cm i ważą 4-5 g.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode są samodzielne od wyklucia; rodzice nie opiekują się ani jajami, ani młodymi. Młode osobniki trzyma się w płytkiej wodzie, o głębokości równej długości pancerza, w cieplejszym końcu zakresu temperatur, z miejscem do wygrzewania, UVB i kryjówkami. Pokarmem są ochotka, rureczniki, małe kawałki dżdżownic i małe ryby, codziennie. Większość młodych nie przyjmuje granulatu. Trzymaj młode pojedynczo lub z dużą ilością miejsca, żeby się nawzajem nie gryzły.

Zdrowie i częste błędy

Gatunek jest odporny, gdy woda i temperatura są właściwe. Większość chorób wynika z błędów w hodowli.

- Infekcja dróg oddechowych: świszczący oddech, bąbelki z nosa i przechylone pływanie. Prawie zawsze wynika ze zbyt zimnej wody lub zbyt chłodnego miejsca do wygrzewania. Wymaga weterynarza.
- Gnicie pancerza: białe lub szare plamy, których nie da się zeszorować, przy brudnej wodzie.
- Niedobór witaminy A: obrzęk oczu i brak apetytu przy monotonnej diecie bez suplementacji.
- Brak UVB i wapnia powoduje miękkie i zdeformowane pancerze oraz kości.
- Brak apetytu przy wodzie poniżej 20 °C nie jest chorobą, lecz sygnałem, że trzeba skorygować temperaturę.

Wszystkie gady mogą być bezobjawowymi nosicielami *Salmonella*. Myj ręce po kontakcie ze zwierzęciem, wodą i sprzętem. Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę nie je, ma obrzęknięte oczy, otwarty pysk lub pływa przechylone.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.

Pełny poradnik z mapą i aktualizacjami: herpy.org/pl/zolwie/chelodina-longicollis